

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра нової та новітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-
педагогічної роботи

« _____ » _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**Історія об'єднаної Європи: Європейський союз та виклики глобалізації у
кінці ХХ - на поч. ХХІ ст.**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 03 Гуманітарні науки _____
спеціальність _____ 032 історія та археологія _____
освітня програма _____ історія та археологія _____
спеціалізація _____ 032 історія та археологія _____
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
факультет _____ історичний _____

2018/2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

“15” червня 2018 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Станчев М. Г., доктор історичних наук, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри нової та новітньої історії

Протокол від 24.05.2018 року № 11

Завідувач кафедри

нової та новітньої історії

_____

(підпис)

Станчев М. Г.

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією історичного факультету

Протокол від 08.06.2018 року № 10

Голова методичної комісії історичного факультету

_____

(підпис)

Тумаков О. І.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Європейський Союз і виклики глобалізації (1993-2016 рр.)» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки магістрів спеціальності (напрям) 032 історія та археологія, спеціалізації спеціалізації нова та новітня історія, археологія, архівознавство, історіографія та джерелознавство, історія стародавнього світу та середніх віків, історія України, історія Східної Європи.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Студенти повинні отримати уявлення про історію Європейського союзу після 1993 р., про процес формування інституціональної системи і особливостях її функціонування, напрямках інтеграції та викликах глобалізації, що постають перед країнами Європейського Союзу на сучасному етапі.

Методологія – змішаний тип: читання лекцій, проведення семінарських занять та воркшопів з елементами освіти в системі дистанційного навчання «Moodle» (V. N. Karazin e-learning centre «Moodle»).

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Знати – історію розширення ЄС (четверта та п'ята хвиля), розвиток інституціональної системи та її трансформацію (Амстердамський, Ницький та Лисабонський договори), Маастрихтські та Копенгагенські критерії щодо інтеграції ЄС, основні напрями його діяльності.

Вміти – аналізувати економічну, культурну та соціальну політику Європейського Союзу, прогнозувати процеси й проблеми, що виникають перед європейською спільнотою на сучасному етапі.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
5-й	–
Семестр	
2-й	–
Лекції	

32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
–	–.
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
88 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

У короткостроковій перспективі – поглибити знання студентів і представників громадянського суспільства щодо ключових історичних процесів в ЄС, досягненнях і проблемах, пов'язаних з адаптацією країн Західної і особливо Південної Європи після розширення ЄС.

У довгостроковій перспективі – цей курс повинен підвищити якість освіти щодо питань, пов'язаних з історією ЄС в середній школі в Україні і дозволити представникам громадянського суспільства краще розуміти пріоритетні завдання з метою покращення взаємовідносин між Україною та ЄС.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Створення Європейського Союзу.

Тема 1. Політичний та державний устрій ЄС. Поняття європейської території. Загальна характеристика адміністративно-територіального устрою країн ЄС. Основні європейські цінності: європейська ідентичність, повага до прав людини, принцип верховенства права і закону, демократія, толерантність, повага до людської гідності. Постійно нейтральні держави в Європі. Території з особливим правовим режимом. Регулювання судоплавства на ріках, каналах та морських проливах в Європі. Проблема легітимності та демократичності європейських інституцій. Політичні партії ЄС. Фінансові ресурси і організації.

Тема 2. Європейські організації загальної та спеціальної компетенції. Організація з питань безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ): історія створення та еволюція, органи та інституції ОБСЄ. Економічний та людський виміри ОБСЄ. Рада Європи та її повноваження та функції: Комітет міністрів РЄ, Парламентська асамблея РЄ (ПАРЕ), Комітет місцевих та регіональних влад. Правові засади та реформа РЄ. Рада Європи з місцевого самоврядування,

прикордонне співробітництво. Участь України в ПАРЄ. Європейська комісія, Суд Європейського союзу. Європейські організації спеціальної компетенції: НАТО, ЄБРР, ЗЕС.

Тема 3. Розвиток інституціональної системи ЄС. Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада ЄС (Рада міністрів). Повноваження та функції, законодавчий процес в ЄС, організація роботи. Проблема інституціонального розвитку союзу та поглиблення інтеграційних процесів. Амстердамський договір (1992). Зміни в установчих документах: Амстердамський та Ницькій договори: трансформація системи функціонування ЄС. Причини провалу Конституції ЄС 2003 та перегляд її положень – Лісабонський договір 2007 р. та його головні риси. Інституціональна система ЄС після Лісабону: органи управління та принципи функціонування. Основи права ЄС.

Розділ 2. Основні напрями діяльності Європейського Союзу.

Тема 4. Політики Європейського союзу. Економічний та валютний союзи: проблеми та перспективи. Проблеми формування валютного союзу: перехідні періоди та терміни введення єдиної валюти – євро. Критерії участі у валютному союзі: очікування та реальність. Внутрішній та зовнішній ринки, конкуренція. Спальна зовнішня політика, політика безпеки й оборони. Стратегія сталого розвитку. Загальна сільсько-господарська політика. Соціальна політика. Політика у сфері енергетики. Спільна екологічна політика. Регіональна політика. Транспортна політика. Науково-технічна політика. Політика у сфері науки й освіти. Економічна криза 2008-2009 рр. та її вплив на Європейський союз.

Тема 5. ЄС в системі міжнародних відносин. Загальна торговельна політика ЄС. Міжнародні позиції євро. Відносини ЄС зі Сполученими штатами Америки. Відносини ЄС з Росією і Україною: історія і сучасний стан. Політичне, торговельно-економічне та військово-технічне співробітництво. Відносини ЄС з країнами Африки та Латинської Америки ЄС – Азіатсько-Тихоокеанський регіон Північний напрямок у політиці ЄС. Політика добросусідства.

Тема 6. ЄС та регіональні кризи у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Балкани на шляху до ЄС: ітоги та перспективи. ЄС і розв'язання українсько-російського конфлікту. ЄС і турецький гамбіт. «Грецький» варіант європейської інтеграції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і	Кількість годин
------------------	-----------------

тем	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Створення Європейського Союзу.</i>												
Тема 1. Політичний та державний устрій ЄС.	18	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Європейські організації загальної та спеціальної компетенції.	18	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Розвиток інституціональної системи ЄС.	22	6	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-
Рубіжний контроль	2	2										
Разом за розділом 1	60	16	-	-	-	44	-	-	-	-	-	-
<i>Розділ 2. Основні напрями діяльності Європейського Союзу.</i>												
Тема 4. Політики Європейського союзу.	22	6	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-
Тема 5. ЄС в системі міжнародних відносин.	18	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-
Тема 6. ЄС та регіональні кризи	18	4	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-

у кінці XX – на початку XXI ст.												
Рубіжний контроль	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	60	16	-	-	-	44	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	32	-	-	-	88	-	-	-	-	-	-

4. Семінарські, практичні і лабораторні заняття – не передбачені навчальним планом.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Самостійне опрацювання джерел та літератури:	48
2	Реферат	25
3	Індивідуальна співбесіда	15
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання – не передбачені навчальним планом.

7. Методи контролю

Письмова робота, підготовка реферату, індивідуальна співбесіда.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота,						Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума	
Розділ 1			Розділ 2						Контрольна робота, передбачена навчальним планом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	1	40	60	100
5	5	5	5	5	5	10			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

Европейская интеграция. – М., 2011. (<http://nashol.com/2014092779899/evropeiskaya-integraciya-butorina-o-v-ershova-t-m-dinkin-a-a-bogaturov-a-d-2011.html>)

Европейский союз в XXI веке: время испытаний. – М., 2012.

Большая Европа. Идеи, реальность, перспективы. – М., 2014

Европейский союз в поиске глобальной роли: политика, экономика, безопасность. – М., 2015 (<http://instituteofeurope.ru/publications/seriya-staryj-svet-novye-vremena>)

Вахудова А. Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму. – Київ, 2009.

Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник./ склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Ч.1.Чернівці, 2010. – 212 с.
www.ukrcei.org/uploads/files/default/binder1.pdf

Європейський союз : досвід розширення і Україна: монографія / В. В. Копійка. — К. : Юридична думка, 2005. — 448 с.

Копійка В. В. Європейський Союз : історія і засади функціонування: навчальний посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко; за ред. Л. В. Губерського. — К. : Знання, 2009. — 751 с.

Копійка В. В. Європейський Союз : історія і засади функціонування : навчальний посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко; за ред. Л. В. Губерського ; М-во освіти і науки України. — 2-ге вид., випр. і доп. — К. : Знання, 2012. — 759 с.

Копійка В. В. Україна та Європейський Союз : научно-популярна література / В. В. Копійка, В. А. Манжола, Н. М. Весела. — К. : Знання, 2012. — 78 с.

Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс Європейської інтеграції. – Київ., 2006.

Додаткова література

Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2015. – 628 с.

Дивись літературу, рекомендовану для самостійної роботи.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Вся Європа. Ежемесячное интернет-издание (выпускается с 2006 г.) – alleuigoralux.org/?p=638